

DISPOSISJON INNLEDNINGSFOREDRAG

14.-15. oktober 2025

Sak nr. 25-133969TVI-TSOF/TFOR

Advokat Thomas S. Farhang

Advokat Marie Agerup Kildahl

Saksøker nr.1: Norges Naturvernforbund

Saksøker nr.2: Natur og Ungdom

Saksøkt: Engebø Rutile and Garnet AS

1 INNLEDNING

1.1 Sakens hovedspørsmål

1.2 Disposisjon

ERGs sentrale anførsler. Pkt. 2

Kronologisk og tematisk gjennomgang.

- Del 1) Om partene og prosesshistorikken. Pkt. 3-4

- Del 2) Om Engebøforekomsten og
bakgrunnen for tiltaket. Pkt. 5-6

- Del 3) Nordic Minings prosjektutvikling,
igangsettelse og drift. Pkt. 7-10

- Del 4) Den ene delen av vektskålen: Tap av
miljøkvalitet. Pkt. 11-18

- Del 5) Den andre delen av vektskålen:
Vurderingen av allmenne interesser
("overriding public interest"). Pkt. 19-20

Påstand. Pkt. 21

2 ERGS SENTRALE ANFØRSLER

2.1 Hovedkravet om at ERG "ikke har rett til" deponering er ikke sannsynliggjort.

To skranker må passeres for at hovedkravet skal sannsynliggjøres:

(1) At det hefter slike feil ved tillatelsen at den må anses som ugyldig; og

(2) At virkninger av slike feil er at ERG i dag ikke kan utnytte tillatelsen.

2.1.1 *ERGs virksomhet er et angripelig vedtak og utnyttelsen av Tillatelsen er lovlig (uavhengig av ev. feil) (skranke (2))*

Virksomheten utøves i tråd med utslippstillatelsen av 23. juni 2023 ("Tillatelsen").

(DS 128)

Tillatelsen er ikke en nullitet, men et angripelig vedtak.

- Begunstigende vedtak og gjelder til den ev. trekkes tilbake av det offentlige.

Se bl.a.:

- Eckhoff og Smith, Forvaltningsrett (2022), s. 499-501. **KJU 1405-1407**
- Graver og Tøssebro, Alminnelig forvaltningsrett (2024), s. 483-484. (KJU 1462 flg.)
- Prop. 79 L (2024-2025), pkt. 23.4.1, s. 344. (KJU 100)

Miljøorganisasjonene ber imidlertid retten om å gripe inn og stanse en lovlig deponering.

Om den verserende saken for Høyesterett:

- ERG er ikke part i saken.
- Saken har ingen rettsvirkning overfor ERG.

Om Miljøorganisasjonene skulle nå frem skal staten foreta en fornyet vurdering.

Usannsynlig at staten tilbakekaller Tillatelsen.

Uansett er dette en vurdering som staten skal foreta.

Først dersom ERG ikke eventuelt rettet seg etter statens omgjøring vil det kunne hevdes at ERG opptrer ulovlig.

2.1.2 *ERGs deponering forringer ikke vannforekomsten Ytre Førdefjorden (skranke 1)*

Vannforskriften § 12 kommer ikke til anvendelse.

- Lokal påvirkning på bunnfaunaen i deponiområdet.
- Fjordens økosystem som helhet påvirkes ikke.

Ikke inngående vurdert av forvaltningen.

- Kun lagt til grunn forringelse pga. fysiske endringer i bunnforholdene.

Arealbeslaget er betydelig mindre enn opprinnelig lagt til grunn av forvaltningen.

Ikke vurdert av lagmannsretten.

2.1.3 *Det foreligger uansett overvekt av allmennhetens interesser/overriding public interest (skranke (1))*

Forutsatt at vannforskriften kommer til anvendelse foreligger det overvekt av allmennhetens interesser.

I den ene vektskålen: Avgrenset og begrenset tap av miljøkvalitet (vil belyses).

I den andre vektskålen: Viktige allmenne interesser.

- Hensynet til statens mineralpolitikk over mange tiår, statens mineralpolitikk tjener allmennhetens interesser herunder, men ikke begrenset til:
 - Lokal og regional sysselsetting.
 - Bosetting.

- Ringvirkninger, som kompetanse, forskning mv.
- Forsyningshensyn.
- Alle er lovlige hensyn.
- Korrekt avveining fra staten.

Tillatelsen er mest sannsynlig gyldig.

2.1.4 *ERGs innrettelse til hinder for
tilbaketrekking/omgjøring av Tillatelsen
(til dels smakssak om skranke 1 eller 2)*

Grunnloven § 97 utslag av innrettelseshensyn speiles også i ulovfestede regler om ugyldighet og omgjøring.

Berettiget forventning om utslippstillatelse minst siden 2016.

- Virksomheten resultat av 30 års arbeid og milliardinvesteringer – etter invitasjon fra staten.
- ERG har løpt statens ærend. Det er ikke staten som har løpt ERGs ærend.
- Innrettelseshensynet til hinder for ugyldighet og ugyldighetsvirkninger.

Tilbaketrekking vil være i strid med EMK.

- Tåler ikke den proporsjonalitetstesten som skal foretas.

Mulige ugyldighetsvirkninger.

- Ikke vurdert av forvaltningen eller av lagmannsretten.

Borgarting lagmannsrett ikke kjent med historikken.

Typisk at den private interesser, når denne ikke er saksøkt, blir oversett eller tillagt for liten vekt.

- Eckhoff, Forvaltningsrett (2022), s. 557

KJU 1424

2.1.5 *Staten vil uansett reparere ev. ugyldighetsgrunner (skranke 2)*

Usannsynlig at ev. feil ikke repareres ved en eventuell ny behandling.

2.2 Det foreligger ingen sikringsgrunn

2.2.1 *Lov- og/eller traktatbrudd ingen sikringsgrunn*

Miljøorganisasjonenes påberopt brudd på forurensningsloven og EØS-retten som sikringsgrunn.

Forutsatt at Tillatelsen mest sannsynlig er ugyldig:

- Uansett ikke ulovlig virksomhet, ref. angripelig vedtak.

Om retten finner at Tillatelsen mest sannsynlig er ugyldig *og* en nullitet:

- Likevel krav om sikringsgrunn.

Twisteloven § 34-1 (1) bokstav b:

(KJU 84)

- Må være nødvendig med forføyning for "*å avverge vesentlig skade eller ulempe*".

Hovedkravet sannsynliggjort, normalt en ulovlig handling.

- Regelbrudd – ingen sikringsgrunn.
- Traktatbrudd kan uansett ikke gjøres gjeldende overfor ERG som privat part.

Må være nødvendig med forføyning "*for å avverge vesentlig skade eller ulempe*".

Det er ikke nok å sannsynliggjøre hovedkravet.

2.2.2 *Usannsynlig med "vesentlig og varig miljøskade"*

Miljømessige konsekvenser vurdert av forvaltningen i over 17 år.

Forvaltningen vurdert det som usannsynlig med "vesentlig og varig miljøskade" i hele gruven levetid.

- Ikke sannsynlig at:
 - Deponeringen påvirker det marine miljø utenfor deponiområdet.
- Kun en lokal avgrenset del av bunnfaunaen som påvirkes.

Ikke grunnlag for å fravike forvaltningens vurderinger.

- Miljøorganisasjonene fulgt saken overfor forvaltningen.
 - Fremmet samme repertoar vedr. miljøkonsekvenser, ikke ført frem.
- Førte heller ikke frem i Oslo tingrett. (DS 2289)
- Ikke noe som tilsier en annen vurdering i dag.

NB 1! Merk at arealbeslaget er mindre enn det forvaltningen har lagt til grunn som overkommelig – skyldes senere prosjektutvikling med mindre avgangsmasser.

NB 2! Arealbeslag og miljøpåvirkning langt mindre i forføyningsspektivet.

Langt mindre sannsynlig at deponering i 6-12 mnd. vil medføre "vesentlig og varig miljøskade".

2.3 En forføyning vil være uforholdsmessig

Ytterst begrenset betydning for miljøet om deponeringen stanses i 6-12 mnd.

Driftsstans betydelige konsekvenser for ERG.

- **Partsforklaring:** Finn Ivar Marum.

Ansatte, leverandører, kunder og investorer.

30 års arbeid og milliardinvesteringer.

Driftsstans har også betydelige konsekvenser for staten.

- Vil forsinke/reducere oppfyllelsen av de samfunnsmessige fordelene:
 - Staten klarer ikke å levere på dets mineralstrategi.
 - Tilgang på titanråstoff.
 - Arbeidsplasser i basisnæring i distriktet.
- Norge som investeringsobjekt, i alminnelighet, men i særdeleshett som ledd i å oppfylle statens mineralstrategi.
- Hvordan skaffe investorer for å oppfylle statens mineralstrategi om milliardinvesteringer over flere tiår fordunster i en oppjaget forføyningssak hvor den private knapt kommer til orde?

DEL 1) OM PARTENE OG BAKGRUNNEN FOR BEGJÆRINGEN

3 SAKENS PARTER

3.1 Natur og Ungdom og Norges Naturvernforbund ("Miljøorganisasjonene")

- Fulgt saken for forvaltningen i 15 år.
- Aktiv i høringsrunder.
- Påklaget samtlige vedtak om tillatelser til gruvedrift (unntatt den gjeldende utslippstillatelsen 23. juni 2023).
- Saksøkt staten i november 2022 – syv år etter første utslippstillatelse.
 - Krav på dom om at alle tillatelsene til ERG er ugyldige i november 2022.
- ERG ble verken saksøkt eller prosessvarslet.
- Tok ut begjæring om midlertidig forføyning mot ERG 26. august 2025.

(DS 1)

3.2 Engebø Rutile And Garnet AS ("ERG")

- Stiftet i 2006.
- Overtok utvinningsrettighetene samme år.
- Morselskap: Nordic Mining ASA ("Nordic Mining"). Børsnotert selskap.
- ERG driver virksomheten på Engebø.
 - 125 ansatte.
 - 7 stillinger knyttet til miljø, overvåking, kontroll osv.
- Dagens virksomheten resultat av 30 års arbeid og betydelige investeringer.

4 PROSESSHISTORIKKEN

Miljøorganisasjonene saksøkte staten i november 2022. (DS 1454)

Opprinnelig tre vedtak angrepet:

- Kongelig resolusjon 16. februar 2016 (utslippstillatelse). (DS 83)
- Klima- og miljødepartementets vedtak 23. november 2021 (revidert utslippstillatelse). (DS 97)
- Nærings- og fiskeridirektoratets vedtak 6. mai 2022 (driftskonsesjon). (DS 102)

Tillatelsen av 23. juni 2023 ikke påklaget, men trukket inn i søksmålet.

For tingretten anførte Miljøorganisasjonene bl.a. at:

- Tillatelsene bygget på uforsvarlige prognoser om miljøkonsekvensene.
- Tillatelsene bygget på feil faktum.
- Forvaltningens utredningsplikt ikke var oppfylt.
- Brudd på vannforskriften § 12.

Ingen av anførslene førte frem i tingretten.

- Oslo tingretts dom 10. januar 2024. (DS 2289)

Miljøorganisasjonene kun anket
forvaltningens vurdering av vannforskriften
§ 12 annet ledd bokstav b, jf. vanndirektivet
§ 4 nr. 7 bokstav c.

- Forvaltningens vurdering av "overriding public interest" angrepet.
- Ikke vurd. etter forurensingsloven § 11 el. naturmangfoldlovens bestemmelser.

Lagmannsretten innhentet tolkningsuttalelse
fra EFTA-domstolen. (DS 67)

Lagmannsrettens dom 12. august 2025. (DS 27)

- Feilaktig kommet frem til at tillatelsene er ugyldige.
- Én av flere feil: ikke vurdert de konkrete miljømessige konsekvensene av tiltaket.
- Staten anket til Høyesterett. (DS 2363)

Begjæring om midlertidig forføyning tatt ut
mot ERG 26. august 2025. (DS 1)

- Kun Tillatelsen som gir ERG rett til å deponere i fjorden som angripes. (DS 128 og 279)
 - Angriper forvaltningens vurdering av vannforskriften.
- ERG ikke tidligere vært en del av saken.
- Begjæringen tatt ut **ca. ett år** etter at deponeringen startet.

DEL 2) OM ENGEBØFOREKOMSTEN OG BAKGRUNNEN FOR TILTAKET

5 OM ENGEBØFOREKOMSTEN

5.1 Innledning

Engøbøfjellet plassert på nordsiden av
Førdefjorden i Naustdal, Sunnfjord kommune.

Fjellet går bratt fra havbunnen i Førdefjorden på ca. 300 meters dyp, og 335 moh.

Staten har et ønske om å utnytte statens ressurser:

- Tilrettelagt for å lete, kartlegge og utvinne statens mineraler.
- Om allemannsretten mv.
- HR-2024-550-A avsnitt 54.
(Engebøsaken).

KJU 645/651

Statens interesse i at dets mineraler blir utnyttet:

- HR-2023-1199-U avsnitt 20
(Engebøsaken). **KJU 671**
- Statens mineralstrategi fra 1967-2025
(fotnote 2 i statens prosessskriv av
9. oktober 2025). **TDS 3**
- Engebøforekomsten er i global
sammenheng en unik ressurs.
- Kongelig resolusjon 23. mai 2025. (DS 303-305)

DuPont – verdens største forbruker av titanråstoff – saumfarte verden på 1980-/1990- tallet og landet til slutt på Engebø.

- Informasjonsmemorandum, mars 2000. **DS 3631/3645/3648**
- Tilgjengelighet av titan i naturen ikke det samme som titanforekomster som kan utvinnes.
- NGU rapport 28. august 2007. **DS 3724/3728**
- Engebøforekomsten en unik ressurs i verdenssammenheng (og i Europa).

5.2 Hva består Engebømalmen av?

Titan

- Et særlig hardt metall.
- Lav egenvekt – langt under andre metaller, jf. mineralloven § 7. **JU 98**

- Korrosjonsbestandig/"ruster ikke".
- Særlig egnet for flyindustrien, forsvarsindustrien mv.
- Brukes også medisinsk som implantat til proteser mv. i menneskekroppen.
 - Direktoratet for mineralforvaltning
høringssvar 29. oktober 2014. (DS 1110/1112)
- Biokompatibelt og ikke giftig.
- Titan finnes ikke i ren form i naturen.
- Titan søker å binde seg kjemisk til andre stoffer.
- Må igjennom en kjemisk prosess for å skille titan fra andre stoffer = metallurgi.
 - Den kjemiske foredlingsprosessen for å skille titan fra andre stoffer gjøres ikke i Norge el. i Europa.
 - Må gjennomføres i Kina, Russland, Kasakhstan, Japan eller Saudia-Arabia.
- Se f.eks.:
 - Kongelig resolusjon 23. mai 2025. (DS 304)
 - European Commission, Titanium metal in the EU: Strategic relevance and circularity potential 2025. **DS 2439/2454**

Rutil

- Når titan binder seg kjemisk til oksygen dannes titandioksid.
- Rutil består nesten utelukkende av titandioksid.
- Titandioksid innholdet i rutil på *Engebø* er på 95 %.
- Øvrige elementer i rutilen på *Engebø* utover titandioksid er rene.
 - Inneholder ikke radioaktive elementer og andre elementer som ikke er ønskelig for et rent produkt.

- Ellers noe som kan forekomme i naturen hvor rutil finnes.
- Ilmenitt:
 - Titanen festet seg til jern og oksygen.
 - Langt lavere titaninnhold enn det som er i rutil.
 - Vil typisk også ha andre elementer i mineralet som ikke er gunstig for metall produksjon.
 - Omfattende prosess å skille titan fra jern og andre stoffer i ilmenitt.
 - Dyrt og lite miljøvennlig.
- Rutil vs. ilmenitt.
 - Ulike egenskaper og bruksområder.
 - CMI, "Rutile vs. Ilmenite" 27. februar 2025. **DS 3624 flg,**
 - Ulik miljøpåvirkning.
 - U.S. Geology Survey, februar 2000. **DS 3627/3628**
- Rutil er:
 - Mest høyverdige titanråstoffet i naturen.
 - For høykvalitetsmarkedet.
 - Flyindustrien, forsvar mv.

Miljømessig: generer en brøkdel av avfallet sammenlignet med Ilmenitt

- En veldig begrenset ressurs.
 - TZMI, Rutile and Garnet Market update 29. august 2022. **DS 3096**

Kun to kilder til titanråstoff i Europa:

- Norge.
- Ukraina.

Malm

Engebømalmen består av ca. 4-5 % rutil.

- Rutilen sammenpresset med andre mineraler (som for eksempel granat) = eklogitt.
- Rutilen kan skilles fra andre mineraler i malmen på mekanisk vis (oppredning).
- Oppredning;
 - Knusing, gravitasjon, magnetisme, vasking osv.
 - Mekanikk og ikke kjemisk metallurgi.
- Oppredningen foregår på Engebø. Malmen sendes ned med sjakt – tyngdekraft og ikke lastebiler – til oppredningsanlegget ved kaikanten.

Engebøforekomsten inneholder også granat:

- Hardt mineral som brukes til sliping og vannstråleskjæring.

Bruksområder til granat:

- Vannstråleskjæring.
 - Granat (som slipende partikler) tilføres vannstrålen for å skjære gjennom og forme materialer (eks. legeringer av titan i flyindustrien mv.).
- Sandblåsing.
 - Granat brukes som slipemiddel for å behandle overflater av materialer, eks. fjerning av rust på metall mv.
- Økt etterspørsel etter granat på verdensmarkedet – voldsom økning de siste 30 årene pga. vannstråleskjæringsindustrien.
- For sandblåsing er granat av helsemessige årsaker klart å foretrekke fremfor andre midler.

ERG utnytter 15 % av malmen til produksjon av rutil og granat.

- Forventet å øke i fremtiden.
- Allerede økt betraktelig siden 2006 – se pkt. 10 nedenfor.
 - mellom 2-3 % av malmen opprinnelig tiltenkt utnyttet.
- HR-2024-550-A: (KJU 645)
 - Spørsmål om eiendomsretten til hele malmen, inkludert granaten.
 - Avgjort at hele ressursen tilhører staten, ikke bare titan og rutil.

Avgangsmasser

- Deler av malmen kan ikke selges.
- Utgjør per i dag 85 % av steinen.
- Må deponeres.
- Arbeides aktivt med å finne marked for omsetning av avgangsmassene.
 - Hub for Minerals, Grøn Region Vestland. **DS 3614**
 - Firda, "Samarbeid om restmineraler", 2. desember 2024. **DS 3616**
- Tilbakefylling i gruven vil skje etter dagbruddsdriften.

5.3 Nærmere om forekomstens historie og forvaltningens arbeid for å realisere prosjektet

DuPont/Conoco og Norges Geologiske Undersøkelse startet kartleggingen på 1900-tallet.

- Informasjonsmemorandum, mars 2000. (DS 3631)
- Se også forslag til planprogram 25. oktober 2007 pkt. 1.6.2. **DS 589/598**

Mot slutten av 1990-tallet:

- DuPont-konsernet besluttet likevel å hoppe av og ikke investere i gruvevirksomhet for å forsyne egne behov. (DS 3646)

- Ga opp Engebø-prosjektet.

Engebø-prosjektet lagt ut for salg:

- Betydelige innspill fra det offentlige.
 - Informasjonsmemorandum, mars 2000 pkt. 6.2, 6.3 og 12. **DS 3693/3716**
 - Statens Næringsfonds vedtak 2. desember 1998 – politisk støtte. **DS 2933/2940**
- Lyktes ikke med salg i 2000 og de påfølgende år.

Fornyet forsøk på å realisere prosjektet i regi av RUTILNETT.

- Initiativ fra Sogn og Fjordane fylkeskommune og Naustdal kommune – RUTILNETT.
 - Innst. fra Fylkesmannen, 2007. **DS 3717/3721**
 - NGU rapport 28. august 2007. **DS 3723/3729**
- 6 år etter første salgsforsøk - klarte å få Nordic Mining til å ta over prosjektet.
 - Tok opp prosjektet til DuPont/Conoco.

Nordic Mining kjøpte rettighetene til forekomsten i 2006. (DS 593)

- Et viktig prosjekt for regjeringen, fylkeskommunen, kommunen, etat/NGU mv. på 1990-tallet og 2000-tallet.
- Prosjektet også fremhevet av regjeringen som en viktig ressurs i 2013.

Regjeringens mineralstrategi for 2013. (DS 1062/1067)

Prosjektets viktighet er gjentatt senere, senest i kongelig resolusjon 25. mai 2025. (DS 298)

5.3.1 Oppsummering

- Det offentlige har modnet frem og arbeidet for å realisere prosjektet i mer enn 30 år.
- De siste 19 år med Nordic Mining.

- Nordic Mining invitert av det offentlige til å realisere prosjektet.
- Stor betydning nasjonalt og regionalt.
- Første norske gruve basert på statens mineraler på 40 år.
- Åpenbart at prosjektet tjener allmennhetens interesser.
- Se EFTA-domstolens uttalelse 5. mars 2025 avsnitt 41

DS 79

5.4 Produksjon og behovet for deponi

ERG utnytter ca. 15 % av malmen ved produksjon av rutil og granat.

Inngått endelige avtaksavtaler for rutil og granat første 5 år.

Rutil til Japan og Europa.

Granat til Europa og USA.

Metall tilbake til Europa til flyindustri.

Partsforklaring: Finn Ivar Marum.

Per i dag behov for å deponere ca. 85 % av malmen (avgangsmasser/restmineraler).

- Forventes betraktelig redusert på sikt.
- Ønske og planer om å:
 - (i) utnytte større deler av malmen til kommersielle produkter; og
 - (ii) avgangsmassene til kommersielle produkter.

Enhver gruve behov for deponi – ikke unikt for Engebø.

Sml. annen gruvevirksomhet, ERG best i klassen:

- Utnytter mest av malmen.
- Størst fokus på alternativer til deponering, ref. ulike prosjekter for økt bærekraft.

- Bruker gravitasjon for frakt av malm og avgangsmasser fremfor lastebiltransport.
- Rutil det reneste titanråstoffet og klart beste alternativet – også fra et miljøperspektiv.
- Verdens reneste gruvedrift. (DS 3614)

6 SJØDEPONI ER DET MILJØMESSIG BESTE ALTERNATIVET PÅ ENGEBO

6.1 Kort om sjødeponi vs. landdeponi

Sjødeponi lovlig i Norge og EU – ikke forbudt etter vanndirektivet.

- ESAs brev 16. juli 2021 pkt. 5.3.1. (DS 3150/3159)
- Oslo tingretts dom 10. januar 2024. (DS 2289/2305)

Nylig vurdert et forbud mot sjødeponi:

Miljødirektoratets vurdering datert 24. januar 2018 (2019). **DS 3132**

- Ikke realistisk med mineralvirksomhet uten deponi. **DS 3133**
- Felles for alle deponi: Arealbeslag. Liv under deponeringspunktet forsvinner.
- Landdeponi medfører risiko for støvflukt, metallutlekkinger, utfordringer knyttet til vedlikehold mv.
- Risiko ved sjødeponi – partikkelspredning og påvirkning av livet i havet omkring deponiområdet.
- Rekolonisering betydelig raskere ved sjødeponi enn landdeponi.
- Engebø: Sjødeponi det totalt sett beste alternativet. **DS 3134**

Miljødirektoratets konklusjon:

- Forbud mot sjødeponi hindre løsningen med minst negativ miljøeffekt på kort og lang sikt.

Forskjellige miljøutfordringer ved land- og sjødeponi nærmere vurdert. (DS 3138-3139)

Om naturgitte forutsetninger i Norge for sjødeponi. **DS 3140**

Faktisk.no, "Derfor tillater Norge sjødeponi for gruveavfall" 25. mai 2022. (DS 3113)

Oslo tingretts dom 10. januar 2024 s. 17, om landdeponi. (DS 2305)

6.2 Vurderingene av ulike deponiløsninger på Engebø

Nordic Mining utredet deponiløsninger i en årrekke:

- Omfattende, kostbar og tidkrevende prosess.

Nordic Mining ønsket sjødeponi utredet av **miljømessige hensyn.**

- Nordic Minings forslag til planprogram 25. oktober 2007. (DS 602-203)

Ulempene midlertidig karakter sml. ved landdeponi.

- Nærings- og fiskeridepartementets tilrådning 2. april 2012. (DS 1026)

Alternative deponiløsninger vurdert på Engebø, se bl.a.:

- Oslo tingretts dom 10. januar 2024 s. 17: **DS 2305**

"Partene i saken er helt enige om at landdeponi i dagen ikke er noe miljømessig bedre alternativ enn sjødeponi for avgangsmassene fra Engebø."

- Selskapets avfallshåndteringsplan 26. mars 2023. (DS 345 flg.)

Prosjektet uten sjødeponi?

- Oslo tingretts dom 10. januar 2024 s. 57. **DS 2345**

Urealistisk med prosjektet uten sjødeponi.

Sjødeponiet på Engebø er det miljømessig beste alternativet.

ERG hatt tillatelse til å etablere sjødeponi siden 2015.

6.3 Nærmere om hva som deponeres

Mineraler som ikke inngår i produksjon (dvs. deler av steinen som ikke brukes).

Ikke farlige - noen av mineralene finnes allerede på fjordbunnen.

- Faktisk.no, "Derfor tillater Norge sjødeponi for gruveavfall" 25. mai 2022. **DS 3119**

Metallinnholdet svært lavt og skiller seg ikke vesentlig fra bunnsedimentene.

- Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015 s. 145. (DS 195)
- Naustdal- og Askvoll kommunestyrets vedtak 12. mai 2011 s. 36. (DS 919)
- Klima- og forurensningsdirektoratets brev 19. mars 2012. (DS 1206)

6.4 Nærmere om deponiområdet

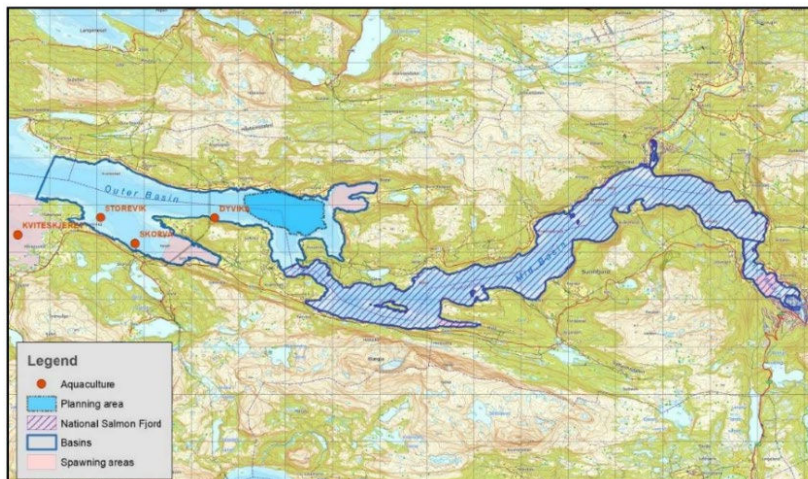
Avfallshåndteringsplan 26. mars 2023. **DS 310**

- Beskrivelse av tiltaket og området rundt. **DS 319**
 - Førdefjorden ca. 40 km lang. **DS 321**
 - Delt i tre deler: Indre, Midtre og Ytre Førdefjorden.
 - Grunn terskel mellom ytre og midtre del.
 - Sjødeponiet er i Ytre Førdefjorden.
 - Fjordbassenget har bratte sider og tilnærmet flat bunn på ca. 300 m dyp.
 - Sedimentasjonsmiljø.
- Deponiområdet utenfor den nasjonale laksefjorden.

- Deponiområdet etter reguleringsplanen utgjør ca. 5 % av det totale fjordarealet.

Avfallshåndteringsplan 26. mars 2023 s. 12.

DS 322

Deponiområdet ca. 4,4 km².

- Vedtatt reguleringsplankart 11. mai 2011. **DS 883**
- Kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak 17. april 2015 s. 3. (DS 1135)

Klima- og miljødepartementets brev
5. februar 2015 s. 5-6.

DS 1121/1125 flg.

- Førdefjorden ikke unik som fjordsystem mht. økosystem og forekomst av arter.
- Dype områder med sammenhengende geografiske forbindelser til andre fjorder.
- Ikke av avgjørende betydning i nasjonalt el. regionalt perspektiv.

Deponeringen vil finne sted i deler av området på ca. 300 m dyp.

Havbunnen svakt hellende og dekket av sedimenter.

- Forslag til reguleringsplan 25. oktober 2007 s. 15. (DS 602)

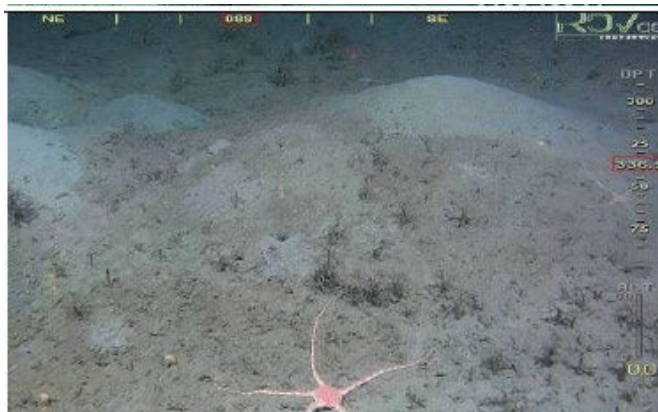
Avfallshåndteringsplanen 26. mars 2023 s. 49:

DS 359

- Deponiområdet definert av grunne terskler på hhv 25 og 50 m.

DS 359

- DNV v/Tor Jensens rapport
"Miljøpåvirkning sjødeponi" 24. september
2025: (DS 3191)
- Bilde fra deponiområdet. (DS 3198)

Ikke sollys.

Eufotisk sone typisk 25-35 m under
havoverflaten.

Vannforskriften vedlegg 5.

- Punkt 1.2.4 Biologiske kvalitetselementer
kystvann.
 - Kun bunnlevende virvelløse dyr som
direkte påvirkes.
 - Øvrige kvalitetselementer avhengig av
sollys (fotosyntese).

Sakkyndig vitne: Tor Jensen.

DEL 3) NORDIC MININGS PROSJEKTUTVIKLING, IGANGSETTELSE OG VIRKSOMHET

Relevans: Spørsmålet om innrettelse
(hovedkravet – gyldighet/omgjøring),
sikringsgrunn og forholdsmessighet.

7

MILLIARDINVESTETERINGER I TIDSPERIODEN 1990-2022 – BEHOVET FOR

FORUTSIGBARHET I LANGE UTVIKLINGSLØP

Nordic Mining overtok prosjektet fra DuPont/Conoco i 2006.

- DuPont/Conoco allerede foretatt en rekke investeringer bl.a. knyttet til boreprøver, prosjektarbeid mv.
- Nordic Mining kjøpte disse i 2006.

2006/2007 – 2015/2016:

- Omfattende prosesser opp mot forvaltningen for arealer og utslippstillatelse.
- Nøkkelen er sjødeponi.

Behov for tilgang til areal (på land som i fjord).

- Skaffet opsjonsavtaler for tilgang til nødvendig areal i 2008/2009:
 - Eiendommer for prosessanlegg m. eksisterende dypvannskai mv.
- Kun sjødeponi som lar seg forsvare. (Pkt. 6)

Både utslippstillatelse og reguleringsplan godkjente sjødeponi.

- Dette var en forutsetning for videre arbeid.
- Da disse rammevilkårene var på plass i 2015/2016 akselererte ERGs investeringer og prosjektutvikling med sjødeponiet som grunnpremiss for håndtering av avgangsmasser.

Arbeidet akselererte etter 2015.

- Pre-feasibility study 2017. **DS 1644/1648-1656**
- Definitive Feasibility study 2020. (DS 2005/2007 flg.)
- Updated Definitive Feasibility study 2021. (DS 2084)

Beskriver bl.a.:

- Kjerneboringer gjennomført i 2016 og 2018.

- Oppredningsforsøk på malmen.
- Gruvedesign.
- Industrianlegg for oppredning.
- Sjødeponi.
- Sluttprodukter.
- Markedsutsikter.

Ca. 1 milliard norske kroner medgått til prosjektet frem til 2022.

- Ikke inflasjonsjustert.

Perioden 2006-2022 prosjektet finansiert med egenkapital innhentet av Nordic Mining.

Gjennomført ca. 25 emisjoner.

- Hva sier lagmannsretten? **DS 63**

- Historieløst.

- Dessverre ofte slik når private interesser ikke er belyst:

- Eckhoff og Smith, Forvaltningsrett (2022), s. 557. **KJU 1424**

- Behovet for innrettelsen gjelder ikke bare denne sak, men mer generelt har gruveselskaper behov for forutberegnelighet.

- NOU 2022: 8 Ny Minerallov pkt. 3.6.5.1 og 3.6.5.2. **KJU 112-113**

- Lagmannsretten synes å ha tapt dette hensynet av syne.
- Utakt med Norge og ethvert annet sivilisert land, inkludert EU-land.
- Hvis ikke myndigheten kan sikre utvinnere som inviteres til å kartlegge og utvinne mineraler forutsigbarhet kan de verken oppfylle Norges mineralstrategi eller EUs ambisjoner.

8 BYGGINGEN AV INDUSTRIANLEGGET

Arbeidet med finansieringspakke på tre milliarder siden høsten 2020.

- -Ytterligere 3 milliarder kroner.
- NB! kostnadene adskilt fra kostnadene knyttet til prosjektering og kartlegging.

ERGs uttalelse til begjæring pkt. 10.2. (DS 565 flg.)

9 FERDIGSTILLELSE OG OPPSTART OG DRIFT 2023-2024

Byggearbeider og installasjon i hovedsak ferdigstilt i fjerdekvartal 2024.

Gruven vært i drift, produsert rutil og granatkonsentrat og deponert masser i sjødeponiet siden oktober 2024.

Prosessanlegget produsert mineralkonsentrat fra 23. desember 2024.

- Børsmelding fra Nordic Mining 23. desember 2024. (DS 2285)
- Børsmelding fra Nordic Mining 11. februar 2025. (DS 2286)
- Børsmelding fra Nordic Mining 11. mai 2025. (DS 2289)

ERG fremdeles i en innkjøringsfase – kompliserte industrielle prosesser.

Oppsummering

Dagens virksomhet resultat av 30 år med investeringer og arbeid.

- Over 4 milliarder kroner i investeringer. (ikke inflasjonsjustert).
- Søksmålet fra Miljøorganisasjonene mot *staten* høsten 2022 – ikke rettet mot ERG.
- ERG først brakt inn for 6 uker siden og får noen timer til å presentere sin sak.

10 NÆRMERE OM ENDRINGER I MALMUTTAK

Mengder malm pr. år:

- DuPont: (DS 3712)
 - Ca. 10 mill tonn malm pr år, ca. 200.000 tonn rutil = ca. 2 % utnyttelse av malmen.
- Nordic Mining 2008: (DS 625/627)
 - ca. 10 mill tonn malm.
 - Mindre enn noen prosent utnyttelse av malmen (< 350.000 tonn salgbart produkt).
- 9. juni 2009 (feilaktig datert 2008). **DS 805/821**
 - 50-55 år.
 - 3-6 mill tonn malm per år.
 - 200.000 tonn salgbart produkt.
= 3,3 % malm utnyttelse (K200/6 mill tonn).
 - Totalt ca. 245 mill tonn avgangsmasse.
 - Ikke noe tilbakefylling.

Tillatelse gitt i 2015. Deretter detaljprosjektering.

- Pre-Feasibility Study 2017. **DS 1644/1648 flg.**
- Definitive Feasibility Study 2020. (DS 2005 flg.)
- Updated Definitive Feasibility Study 2021. (DS 2084)

Kartla ressursen.

- Klarte å skape salgbare produkter.
- Klarte å skape et granatprodukt.
- Sjekket markedsadgangen/salg av inntil 200.000 tonn granat – nærmest uendelig potensial for rutil.
- Designet anlegg og mulige måter å ta ut forekomsten.

- Regnet på optimal investering vs. ressursutnyttelse.
- Landet på 1,5 mill tonn pr. år i 39 år (ca. 58,5 mill tonn malm samlet).
 - Ca. 34.000 tonn rutil og 200.000 tonn granat pr. år.
- Litt over 15 % ressursutnyttelse, dvs. ca. 50 mill tonn avgang.
- Plikt til å tilbakefylle avgang. **DS 102/126**
- 26,5 mill deponering (Oslo tingrett). **DS 2294**
- 26,5 mill deponering (Borgarting lagmannsrett). **DS 31**
- Ambisjoner om å øke malmutnyttelse.
- Ambisjoner om å selge avgangsmasser (Hub for Minerals mv).
- Langt mindre avgang i dag enn prognosen i 2015 og som forvaltningen allerede den gang fant hadde avgrensede miljøkonsekvenser.

DEL 4) DEN ENE DELEN AV VEKTSKÅLEN: TAPET AV MILJØKVALITET SOM FØLGE AV TILTAKET

Relevans: Betydning for (i) om vannforskriften kommer til anvendelse og i så fall om (ii) avveiningen av tap av miljøkvalitet opp mot samfunnsfordeler. Dessuten for (iii) spørsmål om sikringsgrunn.

11 MILJØMESSIGE KONSEKVENSER AV SJØDEPONIET ET NØTTESKALL

11.1.1 Kongen i statsråd 23. mai 2025

Kongelig resolusjon 23. mai 2025 – intet nytt mht. miljøkonsekvenser. (DS 301)

Miljømessige konsekvenser vurdert av forvaltningen over 17 år: **DS 302**

"Det er i hovedsak det direkte berørte deponiområdet som blir negativt påvirket. Dette utgjør en begrenset del av vannforekomsten og fjorden for øvrig. Det er ikke forventet påvirkning av betydning av omkringliggende områder."

Hva betyr:

(i) direkte berørte deponiområdet?

og

(ii) begrenset del av vannforekomsten og fjorden for øvrig?

11.1.2 Begrensing i areal (todimensjonal avgrensing)

a) 4.4 km²

Kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak 17. april 2015. (DS 1133/883)

4,4 km² er arealet som er avsatt til deponiområde i reguleringsplanen og må ikke forveksles med arealet i den aktive delen av deponiet.

b) 3 km² – ca. 10 % av vannforekomstens totale areal i gruvens levetid.

Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015. **DS 231**

c) Endringer i perioden 2015-2020 *Se pkt. 10*

- 26,5 mill brutto avgangsmasser første 39 år, dvs. mye mindre enn prognosen fra 2015 som bygde på 245 mill tonn avgangsmasser over 50-55 år.
- Altså mindre enn 10 % deponering i dag sammenlignet med det forvaltningen fant ok i 2015!
- Derneft: 26,5 mill tonn avgangsmasser gjelder **hvis**:

- Det usannsynlige skulle skje at ERG ikke finner noe marked for avgangsmasser neste 39 år.

- Altså at Hub for Minerals feiler totalt

og

- At ERG ikke klarer å få mer ut av malmen.

- Lykkes Hub for Minerals mv vil det bli mindre nn 26,5 mill tonn avgangsmasser.

- Klart mindre deponeringer og mindre påvirkning i dag sammenlignet med det som ble ansett å gi begrensede miljøvirkninger av forvaltningen i 2015.

Beregninger av arealnedslaget av 26,5 mill tonn avgangsmasser med dagens drift i 39 år:

- 0,5 km² → 1-2 % av Ytre Førdefjorden **DS 3173/3176**

Merk: Tap av bunnareal svarer ikke til tap av bunnfauna.

- Noe bunnfauna vil overleve. Men det vil ikke være "beboelig" mens deponeringen foregår.

d) Hva med tredimensjonal/volum/vann/vannsøyle?

- Ikke sannsynlig med spredning utover deponiområdet:

- Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015 s. 9. **DS 230**

- Kongelig res. 16. februar 2016 s. 5. **DS 87**

- Kjemisk tilstand forringes ikke.

- Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015 s. 22. **DS 243**

e) Hva med ringvirkninger?

Nei.

- Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015 s. 13: **DS 233/234**

"Ved etablering av deponi vil det biologiske mangfoldet sannsynligvis endres vesentlig i selve deponiområdet. Hvor stor effekten vil være på økosystemet i fjorden for øvrig er mer usikkert, men det vurderes at det er liten sannsynlighet for alvorlige eller irreversible effekter for økosystemet i fjorden som helhet."

f) Er bunnarealet som påvirkes unikt?

Nei.

- Klima- og miljødepartementets tilrådning
5. februar 2015 s. 5-6. **DS 1125-1126**
- DNV v/Tor Jensens rapport
"Miljøpåvirkning sjødeponi" 24. september 2025. (DS 3200)

g) Er massene som deponeres giftige?

Nei.

- Faktisk.no, "Derfor tillater Norge sjødeponi for gruveavfall" 25. mai 2022: **DS 3113/ 3119**
- Avgangsmassene er ikke farlige.

h) Hva skjer etter endt deponering?

Deponiområdet rekoloniseres løpende.

- Klima- og miljødepartementets vedtak
5. juni 2015 punkt s. 10. (DS 231)
- DNV v/Tor Jensens rapport
"Miljøpåvirkning sjødeponi" 24. september 2025. (DS 3201)
- NIVAs rapport 21. mai 2009. (DS 3578)
- Miljødirektoratet – etableres et nytt, men sannsynligvis like rikt bunnsamfunn. **DS 179**

i) Oppsummering

Lokalt og avgrenset område som påvirkes.

Bunneareal som midlertidig beslaglegges – ikke av regional eller nasjonal betydning.

Ikke sannsynlig med alvorlige eller irreversible effekter på det marine liv utenfor deponiområdet, eller økosystemet i fjorden som helhet.

11.2 Oppmerksom på tabloide overskrifter

11.2.1 Audiovisuelle virkemidler

YouTube-video:

Facebook-video:

Deponiområdet:

11.2.2 Språklige virkemidler

- "artsrik fjord med store naturverdier". (DS 5)
 - "nasjonalt laksevassdrag". (DS 18)
 - "Giftig slam".
 - "vesentlig og varig miljøskade" (DS 18)
- sml. forvaltningen (liten sannsynlighet for "alvorlige eller irreversible effekter"). (DS 234)

11.3 Politikk vs. fakta

Faktisk.no, "Derfor tillater Norge sjødeponi for gruveavfall" 25. mai 2022:

DS 3124

"– Når politikere ønsker et forbud mot sjødeponi, synes jeg det vitner om dårlig kompetanse. Jeg mener vi har et ansvar for å prøve å finne den beste løsningen i hvert enkelt tilfelle. Da nytter det ikke å ha forutinntatte meninger som ikke stemmer med virkeligheten, sier Kleiv."

12 OVERSIKT OVER FORVALTNINGSHISTORIKKEN

12.1 Sentrale tillatelser for gruvedrift

- 1) Reguleringsplan (plan- og bygningsloven kap. 12).
- 2) Driftskonsesjon (mineralloven § 43).
- 3) Utslippstillatelse (forurensningsloven § 11).

KUN utslippstillatelsen som angripes i denne saken.

12.2 Forvaltningens behandling av reguleringsplanen

Utslippstillatelse og reguleringsplan behandlet parallelt.

- Nordic Minings forslag til planprogram 25. oktober 2007. (DS 589)
- Søknad om utslippstillatelse 2008. (DS 625)
- Revidert søknad 2009. (DS 805)

Naustdal kommunestyret sitt vedtak om planprogram 15. november 2007. (DS 615)

Naustdal kommunestyret sitt vedtak om reguleringsplan 11/12. mai 2011. (DS 854)

Innsigelser fra Fiskeridirektoratet vest.

- Bygget hovedsakelig på Havforskningsinstituttets merknader. (DS 1024/1026)
- Primært rettet mot sjødeponiet.
- Flere departement mv. innspill ifm. innsigelsessaken, se bl.a.:
 - Høringssvar fra Direktoratet for Mineralforvaltning 29. oktober 2014. (DS 1110)
 - Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet 30. januar 2015. (DS 1114)
 - Brev fra Klima- og miljødepartementet til Kommunal- og miljødepartementet 5. februar 2015. (DS 1121)

Kommunal- og moderniseringsdepartementets godkjenning av reguleringsplanen 17. april 2015. (DS 1133)

12.3 Forvaltningens behandling av utslippstillatelsen

Grundig og omfattende behandling.

- Miljømessige konsekvenser sentralt tema.

Miljødirektoratets anbefaling 15 februar 2015. (DS 133)

- Omfattende og grundig vurdering av miljøkonsekvensene.

Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015. (DS 222)

Påklaget. Klage først og fremst rettet mot etablering av sjødeponi.

- Miljøorganisasjonenes klage 8. juni 2015. (DS 1238)

Kongelig resolusjon 19. februar 2016. (DS 83)

- Klagen ikke tatt til følge. Utslippstillatelsen stadfestet – mindre justeringer.

- Oversendelse av endret tillatelse 29. september 2016. (DS 1258)

Natur og Ungdoms begjæring om omgjøring av utslippstillatelsen 6. februar 2020. (DS 1279)

Miljødirektoratet avslo begjæringen 26. juni 2020. (DS 1305)

Miljødirektoratets vedtak 18. januar 2021. (DS 1310)

- Endringer hovedsakelig knytte til kjemikaliebruk.

Vedtaket påklaget. Angrep også opprinnelig vedtak om utslippstillatelse.

- Klageoversendelse 7. juni 2021. (DS 1339)

Klima- og miljødepartementets vedtak 23. november 2021. (DS 97)

- Klagen ikke tatt til følge.

Miljødirektoratets vedtak om godkjent avfallshåndteringsplan og revidert utslippstillatelse 23. juni 2023. (DS 128 og 279)

- Siste og gjeldende utslippstillatelsen.
- Ikke påklaget.
- Trukket inn i Ankesaken mellom staten og Miljøorganisasjonene.

Kongelig resolusjon 23. mai 2025. (DS 298)

- Beslutning om ikke å omgjøre tillatelsen.

12.4 Forvaltningens behandling av driftskonsesjon.

Søknad om driftskonsesjon 1. februar 2019. (DS 1343)

Vedtak om driftskonsesjon 17. juni 2020 fra
Direktoratet for mineralforvaltning. (DS 1421)

Påklaget.

Nærings- og fiskeridepartementets
klagevedtak 6. mai 2022. (DS 102)

13 FORVALTNINGENS VURDERINGER AV TAPET AV MILJØKVALITET SOM FØLGE AV SJØDEPONIET

13.1 Innledning

Miljømessige konsekvenser av tiltaket, et sentralt tema.

- Både fra Nordic Minings ståsted.
- Fra forvaltningens ståsted.
- Stort engasjement og flere høringsrunder.

Miljømessige konsekvenser belyst gjennom mer enn 91 ulike utredninger. Ca. 60 % knytter seg til sjødeponiets virkninger.

- Oversikt over utredninger. **DS 3165**

Forvaltningen vurdert de samlede miljømessige konsekvensene av tiltaket i hele gruvens levetid.

- Ikke utelukkende knyttet til deponi og vannforskriften.
 - Kun dette som er relevant i denne saken.

Forvaltningen lagt til grunn at deponeringen
forringer vannforekomsten fordi:

- Arealbeslag. Liv under deponeringspunktet forsvinner.

- Fysiske endringer i bunnforholdene.
- Se bl.a. Klima- og forurensningsdirektoratets brev 19. mars 2012. (DS 1150/1206)

Miljømessige konsekvenser vurdert i flere omganger og av ulike forvaltningsorgan.

Klima- og miljødepartementets vedtak 5. juni 2015.

- Oppsummerer forvaltningens syn på miljøkonsekvensene.
- Ikke fremkommet opplysninger senere som tilsier en annen vurdering.

13.2 Vurderingen av miljøkonsekvenser ved førsteinstansvedtaket 5. juni 2015 DS 222

Helhetlig vurdering av de miljømessige konsekvensene av tiltaket.

Langt på vei sammenfallende med tidligere vurderinger forut for vedtaket.

13.2.1 Konsekvenser for bunnfaunaen, pkt. 4.6.2 230

Hvordan bunnfaunaen påvirkes: DS 231

Bunnfaunaen i deponiområdet vil begraves eller forsvinne.

Kun deler av deponiområdet som til enhver tid påvirkes.

Rekolonisering innen 10 år.

Størrelsen av arealbeslaget av betydning for vurderingen av miljøkonsekvenser: **DS 231-232**

"Konsekvensene for livet i fiorden av at vesentlige deler av bunnfaunaen i deponiområdet legges død i deponeringsperioden., må blant annet ses i lys av at deponiet når det avsluttes vil utgjøre ca. 10 % av samlet bunnareal og 40 % av sjøbunnarealet dypere enn 300 meter i vannforekomsten Førdefjorden Ytre."

Forvaltningen gjennomgående vektlagt omfanget av arealbeslaget, se:

- Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015: (DS 133)
 - Lagt til grunn deponiområde på 3 km² – 10 % av vannforekomstens Ytre Førdefjordens totale areal. (DS 135)
 - Konsekvensen for bunnfauna må bl.a. sees i lys av hvor stort område som dekkes. (DS 179)
- Klima- og forurensningsdirektoratets brev 19. mars 2012. (DS 1199 og 1205)
- Naustdal kommunestyret sitt vedtak 11. mai 2011. (DS 865)

Bevegelige dyr kan flytte på seg.

- Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015 s. 39. (DS 171)
- NIVAs rapport 21. mai 2009. (DS 3585)

13.2.2 Vurderingen etter vannforskriften, pkt. 4.6.7 (DS 239)

Utg.pkt. i arealbeslaget: **DS 240**

"Det planlagte sjødeponiet er beregnet å omfatte et areal på ca. 3 km². Deponiets areal vil dermed utgjøre om lag 10 % av vannforekomstens totale areal. Arealet som er avsatt som deponiområde i reguleringsplan er på 4,4 km²."

Økologisk tilstand. **DS 240 flg.**

- Bunnforholdene endres.
- Bunnfauna kvalitetselementet mest sensitivt for deponeringen:

"Bunnfaunaen i deponiområdet vil forsvinne så lenge deponeringen pågår. Tiltaket vurderes dermed å medføre at vannforekomstens økologiske tilstand forringes til dårlig tilstand."
- Ikke mulig å stille vilkår for å avbøte negative ulemper knyttet til arealbeslaget.
- Avbøtende tiltak for å hindre påvirkning utenfor deponiområdet:
 - Justering av utslippspunkt.

- Tilsetting av flokkuleringsmiddel mv.
- Lite sannsynlig med partikkelspredning utenfor området.
- Partikkelspredning medfører ikke en forringelse av den økologiske tilstanden.

Den kjemiske tilstanden forringes ikke. **DS 243**

- Slik også:

- Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015. (DS 137)

Samlet vurdering: **DS 243**

- Utelukkende fysiske endringer som fører til forringelse av vannforekomsten:

"det kun er den fysiske endringen som fører til at vannforekomsten forringes og at ingen andre påvirkninger fra tiltaket vil forringe den økologiske tilstanden."

- Vannforskriften ikke til hinder for å tillate tiltaket. **DS 243**

- Slik også:

- Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015 bl.a. s. 5, 61 og 64. (DS 137/193/196)
 - Kun fysisk endring som medfører at vannforekomsten forringes.
- Klima- og forurensingsdirektoratets brev 19. mars 2012 pkt. 6.8.7, s. 56 (DS 1206)

13.2.3 *Nærmere om forvaltningens vurdering av påvirkning utenfor deponiområdet*

Lite sannsynlig med partikkelspredning utenfor planlagt deponiområdet, og oppover i vannsøylen. **DS 229/230**

- Slik også:

- Klima- og miljødepartementets tilrådning 5. februar 2015. (DS 1123 flg.)

Lite sannsynlig med direkte påvirkning på det marine naturmangfoldet utenfor deponiområdet. **DS 230**

- Slik også:

- Miljødirektoratets anbefaling 13.
februar 2015, s. 3. (DS 135)

"lite sannsynlig at avgangsmassene vil ha en direkte påvirkning på det marine naturmangfoldet utenfor deponiområdet."

- Klima- og miljødepartements tilrådning
5. februar 2015. (DS 1124)

Likevel:

- Grensekrav for sedimentering ved grensen
for det regulerte deponiområdet på
maksimalt 3 mm per år. **DS 230**

- Krav om fleksibelt utslippsarrangement.

- Minimerer potensialet for
partikkelspredning. **DS 230**

Liten sannsynlighet for alvorlige og
irreversible effekter for økosystemet som
helhet. **DS 234**

13.2.4 Miljøkonsekvenser vektlagt i den samlede vurderingen etter forurensingsloven § 11

Samlet vurdering av fordeler og ulemper
punkt 7. **DS 247**

Risiko for skadelig utlekking av metaller fra
deponerte masser vurdert som liten. **DS 247**

Ulempene i stor grad knyttet til arealbeslag på
grunn av sjødeponiet. **DS 247**

Ingen alternative deponiløsninger ville være
"miljømessig vesentlig bedre" enn sjødeponiet. **DS 246**

Lav sannsynlighet for spredning utenfor
deponiområdet "og oppover i vannsøylen." **DS 248**

Vilkår i tillatelsen for å redusere miljøulemper.

Vannforskriften ikke til hinder for at tillatelse
gis: **DS 249**

- Kun "de fysiske endringene av
bunnforholdene" som fører til at den
økologiske tilstanden forringes.

Utslippstillatelse gitt på nærmere fastsatte vilkår.

Tillatelsen påklaget. (Se pkt. 13.3.1)

13.2.5 *Nærmere om rekolonisering*

Klima- og miljødepartementet la til grunn rekolonisering innen ca. 10 år. (DS 231)

Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015, s. 47: **DS 179**

- Nytt bunnsamfunn etableres – antas like rikt, men annerledes.

Forvaltningen tidligere lagt til grunn **5-10 år**:

- Kommunal- og moderniseringsdepartementets vedtak 17. april 2015. (DS 1141)
- Naustdal kommunestyret sitt vedtak 11. mai 2011. (DS 865)

Forvaltningens vurderinger bygger bl.a. på:

- NIVAs rapport 21. mai 2009. **DS 3578**
 - Erfaringsgrunnlag. **DS 3589**
 - På større dyp tatt 1-2 år før full restitusjon av artsmangfold. **DS 3590-3591**
 - Mineralsk ikke-toksisk avgang – utvikling til modent, artsrikt samfunn ca. 2-5 år etter endt deponering. **DS 2596**
 - Liten grunn til å tro at faunaen blir systematisk fattigere eller rikere (men annerledes sammensetning). **DS 2596**
 - Anbefalinger: bevegelig utslippspunkt. Rekolonisering skjer løpende. **DS 3597**
- **Mao**: konservativt å legge til grunn 10 år.
- **Sakkyndig vitne**: Tor Jensen.

13.3 Vurderingen av tapt miljøkvalitet i senere tillatelser

13.3.1 Kongelig resolusjon 19. februar 2016

Miljøorganisasjonens klage 8. juni 2015. (DS 1238)

- Bl.a. anført at deponiet vil få konsekvenser for truede arter og stilt krav om gjennomføring uten sjødeponi.

Førsteinstansvedtaket opprettholdt ved kongelig resolusjon 19. februar 2016. **DS 83**

- Departementets oppsummering: **DS 94**

- Sannsynligheten for alvorlig el. irreversibel skade på marine arter liten.

- Vilkår sikrer kunnskap, reduserer eller hindrer mulige skadevirkninger.

- Ikke grunnlag for å endre tidligere vurderinger.

Som følge av vedtaket gjorde Miljødirektoratet mindre endringer i tillatelsen.

- Oversendelse av endret tillatelse 29. september 2016. (DS 1258)

13.3.2 Forvaltningens vurderinger av miljømessige konsekvenser av sjødeponiet i tidsperioden 2020-2022

Kongelig res. 19. februar 2016 begjært omgjort 4 år senere.

- Begjæring om omgjøring 6. februar 2020. (DS 1279)

- Bl.a. anført endrede forhold – nedskalert prosjekt, bortfall av behov for sjødeponi og feil faktum mv.

Miljødirektoratets avslag 26. juni 2020. (DS 1305)

- Ikke feil faktum på vedtakstidspunktet. (DS 1307)

- Saken godt utredet og grundige vurderinger.

- Nedskalert prosjekt ikke gr. for omgjøring. (DS 1307)

Miljødirektoratets vedtak 18. januar 2021
(endringer knyttet til kjemikaliebruk). (DS 1310)

- Påklaget – angrep også opprinnelig vedtak om utslippstillatelse. (DS 1339)

Klima- og miljødepartementets vedtak 23. november 2021 – klagen ikke tatt til følge. (DS 97)

Vurderinger ifm. driftskonsesjon:

Mineralloven også krav om at hensynet til miljømessige konsekvenser ivaretas, jf. mineralloven § 2 d).

Vedtak om driftskonsesjon fra Direktoratet for mineralforvaltning 17. juni 2020. (DS 1421)

- Vurdert konsekvenser for miljø. (DS 1440 flg.)
- Ingen nye opplysninger som tilsa en annen vurdering enn v. utslippstillatelsen. (DS 1442)
- Vurdering av vannforskriften: Fysiske endringer i bunnforholdene forringer tilstanden. (DS 1443)

Vedtaket påklaget (inkl. vurderingen av miljømessige konsekvenser av tiltaket).

Vedtak om driftskonsesjon stadfestet ved Nærings og fiskeridepartementets vedtak 6. mai 2022. (DS 102)

- Konsekvenser for miljø vurdert i pkt. 3.4.2. (DS 117-118)
- Liten risiko for omfattende konsekvenser utover den som forekommer på "det regulerte deponiområdet". (DS 124)

13.3.3 Tillatelsen av 23. juni 2023 (gjeldende utslippstillatelsen)

Revidert og oppdatert utslippstillatelse ifm. godkjenning av avfallshåndteringsplan:

- Miljødirektoratets vedtak 23. juni 2023. (DS 128)
- Oppdatert tillatelse 23. juni 2023. (DS 279)

Fornytt vurdering av vilkår.

Vedtak om utslippstillatelse 23. juni 2023. **DS 128**

- **Siste gjeldende vedtak.**

- Vilkår for sjødeponi behandlet i punkt 3.2.3.
 - Bl.a. begrensning i høyde på 65 m.
- Endret total tillatt avgangsmengde til sjødeponiet fra 250 mill til 170 mill tonn.

Oppdatert utslippstillatelse av 23. juni 2023. **DS 279**

- **Tillatelsen erstatter tidligere tillatelser.** **DS 279**

- Plikt til å arbeide kontinuerlig med å redusere mengden avgangsmasser. **DS 288**
- Maksimalt opp til 220 meters vanddyp. **DS 288**
- Sedimentering av partikler på fjordbunnen skal utgjøre maksimalt 3 mm per år ved grensen for deponiområdet. **DS 288**
- Krav om kontinuerlig overvåking. **DS 288**

13.3.4 *Kongelig resolusjon 23. mai 2025* **DS 298**

Ny realitetsvurdering av tillatelsene (ikke vedtaket om driftskonsesjon).

Ingen nye opplysninger/utvikling om miljøkonsekvenser eller andre forhold av betydning for den fornyede vurderingen. **DS 301**

I likhet med tidligere:

- Lagt til grunn at tilstanden forringes pga. deler av bunnfauna går tapt. **DS 302**

Hovedsakelig det direkte berørte deponiområdet som påvirkes negativt.

- Begrenset del av vannforekomsten og fjorden.
- Ikke forventet påvirkning av betydning i omkringliggende områder.

Mao: Avgrenset virkning på en begrenset del av vannforekomsten.

13.4 Oppsummering av forvaltningens vurderinger

Sjødeponi vurdert som det miljømessig beste alternativet.

Størrelsen av arealbeslaget av betydning for vurderingen av miljøkonsekvensene.

Forvaltningen vurdert at den økologiske tilstanden forringes utelukkende pga.:

- Fysiske endringer av bunnforholdene.
- Tap av bunnfauna i den aktive delen av deponiområdet.
 - Hele området påvirkes ikke samtidig.
 - Rekolonisering.

Usannsynlig med virkninger utenfor deponiområdet, herunder:

- Partikkelspredning horisontalt el. vertikalt.
- Irreversibel og alvorlig skade på marine arter utenfor deponiområdet.
- Liten sannsynlighet for alvorlige eller irreversible effekter for økosystemet i fjorden som helhet.
- Fjorden ikke unik el. av nasjonal el. regional betydning.

Andre miljømessige konsekvenser:

- Vurdert som lite sannsynlige og hensyntatt i vilkår.
- Kontinuerlig overvåking, rapportering og kontroll.

Forvaltningens vurderinger gjelder deponeringen i hele gruven levetid.

Kjemisk tilstand **forringes ikke.**

14 VURDERINGER AV MILJØMESSIGE KONSEKVENSER I ANKESAKEN

14.1 Oslo tingretts dom 10. januar 2024

Hovedforhandling over 10 rettsdager.

Tingrettens samlede vurdering at forvaltningens prognoser var forsvarlige (se dommen punkt 3). (DS 2321 flg.)

- Tingrettens konklusjon. (DS 2334)

Tingrettens vurdering at myndighetenes beslutningsgrunnlag var forsvarlig, og at utredningsplikten var oppfylt. (se dommen punkt 4). (DS 2334 flg.)

- Tingrettens konklusjon. (DS 2348)

Tillatelsene bygger ikke på feil faktum.

Tingrettens vurderinger av miljømessige konsekvenser av deponiet ikke påanket.

Ikke fremkommet opplysninger som tilsier en annen vurdering i dag.

14.2 Hvilke tap av miljøkvalitet legger lagmannsretten til grunn?

Borgarting lagmannsretts dom 12. august 2025. (DS 27)

- Foretok **ingen** vurdering av de miljømessige konsekvensene av tiltaket.

- Kun nevnt at den økologiske tilstanden i Ytre Førdefjorden forringes på s. 19. (DS 45)

Én av flere feil og mangler ved lagmannsrettens dom.

Hvordan foreta en interesseavveining uten å vurdere hva som er i den ene delen av vektskålen?

Lagmannsrettens vurdering rent abstrakt – sml. EFTA-domstolens uttalelse.

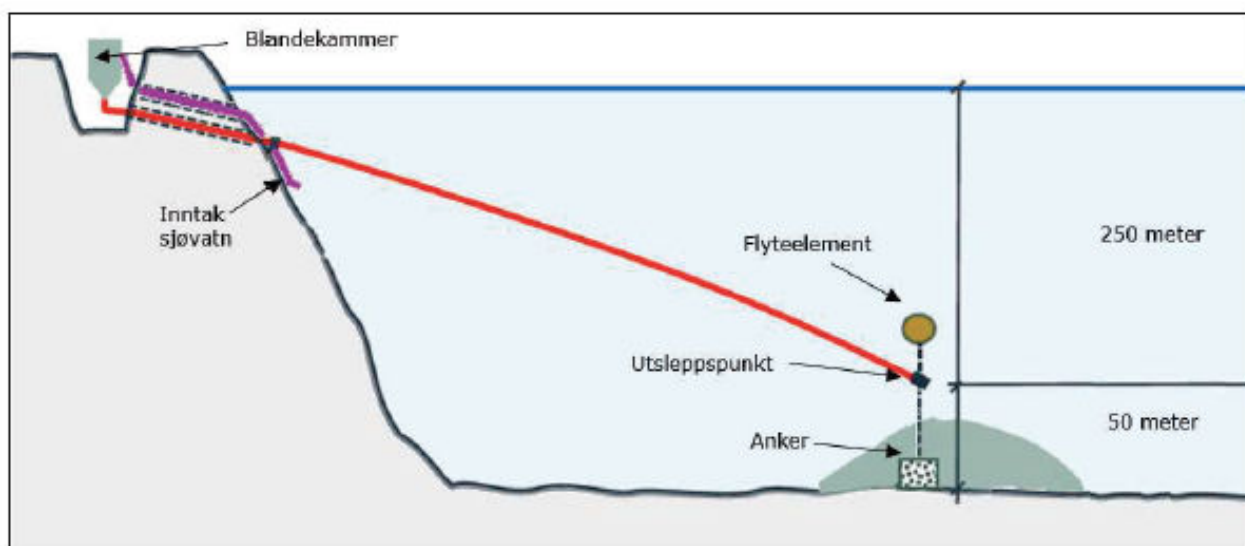
15 NÆRMERE OM SJØDEPONIET – KVANTITATIVT

15.1 Overordnet om etableringen av sjødeponiet

Hvordan etableres sjødeponiet?

Skisse for utslippsarrangement:

(DS 396)

- Røret fleksibelt – kan flyttes horisontalt og vertikalt.
- Restmineralene føres i en oppsamlingsenhet.
 - Blandes med sjøvann.
 - Luftet for å fjerne luftbobler.
- Sjøvann tilsettes for at fine partikler skal flokkulere for å unngå partikkelspredning.
 - Flokkulering: små partikler oppløst i væske knytter seg til hverandre, danner større partikler el. aggregater.
- Restmineralene føres via en rørledning ned til fjordbunnen.
- Utslippspunkt maks 50 m over fjordbunnen, som ligger på ca. 300 m dyp.
 - Deponiet kan bygges opp som flere undersjøiske delta.

DU 3177

15.2 Omfanget av påvirkningen på bunnfaunaen (kvantitativ vurdering)

15.2.1 Deponeringsareal i gruvens levetid på 39 år

- 26, 5 mill tonn avgangsmasser.
 - Se pkt. 10 og: **DS 3173 flg.**
- ERGs rapport 23. september 2025 tabell 2: **DS 3178**

Område	kvadratkilometer	Nå		6 måneder		12 måneder		10år		Totalt (39år)	
		km2	%	km2	%	km2	%	km2	%	km2	%
Reguleringsplanområde	4,4										
Vassforekomst, Ytre - Førdefjord	30,572	0,02	0,39 %	0,05	1,12 %	0,07	1,65 %	0,35	8,00 %	0,53	12,00 %
Vassforekomst, Heile - Førdefjorden	65,595		0,06 %		0,16 %		0,24 %		1,15 %		1,73 %
			0,03 %		0,08 %		0,11 %		0,54 %		0,80 %

Tabell 2: Tildekket areal om seks måneder, 12 måneder, ti år og 39 år

15.2.2 Deponeringsareal fra ca. 2065 og neste generasjoner

- Hva med perioden etter 39 år?
- Hvor mye av malmen utnyttes på det tidspunktet?
- Må forvente mye mer enn 15 %.
- Hva med avgangsmasser og nye produkter?
- Hub for Minerals, Grøn region Vestland. **DS 3614/3616**

Må forvente at de innovative tiltakene vil gi resultater.

- Hva med tilbakefylling?
- ERG ønsker tilbakefylling.
- Får mer ut av malmen!

Hva er deponeringsbehovet i år 2065?

- Skal vi regne på det nå? Hva er formålet?
- Hva vil miljøkonsekvensene være for det som deponeres i 2065 og fremover?

Tidligere deponerte arealer er for lengst rekolonisert.

- Vil ikke ha et større arealmessig påvirkning enn første 10 års periode. Sannsynligvis langt mindre.

Vil få erfaring neste 10 år.

- Overvåkes nøye.
- Ny kunnskap vil hensyntas.
- Se også forurensingsloven § 18.

KJU 9

15.2.3 Arealbeslag fra i dag og 6-12 mnd frem i tid

ERGs rapport 23. september 2025.

DS 3176

Periode	-	1 dag	6 Måneder	12 Måneder
Deponering	105 500	Tonn per måned	105 500	Tonn per måned
Bulketthet	2,2	t/m ³	2,2	t/m ³
Friksjonsvinkel	10	Grader	10	Grader
Masse deponert i vekt	165 000	Tonn	798 000	Tonn
Masse deponert i volum	75 000	Kubikkmeter	362 727	Kubikkmeter
Grunnflate	17 230	Kvadratmeter	49 276	Kvadratmeter
Grunnflate	0,02	Kvadratkilometer	0,05	Kvadratkilometer
Radius i halvkjegle	74	Meter	125	Meter
Høge på kjegle	13	Meter	22	Meter
Vassforekoms areal	30,6		30,6	
% av Vassforekomst	0,06 %		0,16 %	
Total regulering	4,4	Kvadratkilometer	4,4	Kvadratkilometer
% av regulering	0,39 %		1,12 %	

Tabell 1: Tildekt areal etter deponering pr i dag og om høvesvis, seks og 12 måneder.

16 NÆRMERE OM HVORDAN MILJØET PÅVIRKES (KVALITATIV VURDERING)

DNV v/Tor Jensens rapport "Miljøpåvirkning sjødeponi" 24. september 2025.

DS 3191

Kun bløtbunnsfaunaen er direkte påvirket.

Bløtbunnsfauna det viktigste biologiske kvalitetselementet.

DS 3196

- Kvalitetselementet som blir direkte påvirket av deponeringen er dyr som lever på og i sjøbunnen.

Omfatter bunnlevende virvelløse dyr, som:

DS 3196

- Pigghuder (eks. sjøstjerne).
- Muslinger.

- Kreps.
- Snegler.
- Børstemark.

Bløtbunnssamfunnet i Førdefjorden: **DS 3196**

- Skiller seg ikke vesentlig fra andre norske fjorder.
- Liten forskjell i de dypereliggende områdene av Førdefjorden Ytre.
- Ikke sjeldne eller sårbare bløtbunnsarter.

Bunnfaunaen påvirkes ved ca. 6 mm. **DS 3197**

- Grenseverdien på 3 mm v. deponiets grenseområde konservativ sml. effektgrensen.

Ulike dyregrupper reagerer forskjellig på hypersedimentering.

Sannsynlig påvirkning av deponeringen på kort og lang sikt: **DS 3200**

- Mindre enn 5 % påvirkes, og det kan:

"neppe hevdes dette har en merkbar økologisk virkning for hele vannforekomsten."

DS 3200

- Området vil løpende rekoloniseres, og:

DS 3201

"Dette betyr at det innenfor deponiområdet vil skje både en reduksjon i biologisk mangfold i området med aktiv deponering, og en rekolonisering i de delene hvor deponering er avsluttet."

Vedr. visuell kartlegging. **DS 3202**

- Vanskelig å se direkte effekter utenfor 200 m fra deponiet. **DS 3202**

- Område mindre enn 0,1 km² med redusert fauna.

- Video 2024-2025 sammenstilt av Tor Jensen.

Oppsummering:

- Primært bløtbunnsfaunaen som påvirkes.

- Stor sannsynlighet for rask rekolonisering.
- Annen fordeling av arter, men sunt samfunn.

Sakkyndig vitne: Tor Jensen.

17 KORT OM HAVFORSKNINGSINSTITUTTETS VURDERINGER

Havforskningsinstituttet vært aktiv overfor forvaltningen i høringsrunder mv.

Havforskningsinstituttet motstander av etableringen av sjødeponi, se bl.a.:

- Brev fra Nærings- og fiskeri-departementet 30. januar 2015. (DS 1114/1118)
- Lovavdelingens uttalelse 17. november 2014. (DS 3213/3218/3219)

Innspillene hensyntatt av forvaltningen, se bl.a.:

- Tillatelsen 23. juni 2023 pkt. 11.1. (DS 291)
- Miljødirektoratets anbefaling 13. februar 2015. (DS 133)
- Miljødirektoratets brev 24. april 2020. (DS 3220/3221)

Faglig uenighet ikke synonymt med at forvaltningens vurderinger er uforsvarlige.

- Oslo tingretts dom 10. januar 2024 pkt. 3.3. **DS 2331**

Ulike sakkyndige kan vurdere risiko forskjellig
→ betyr ikke risiko for skade.

Ikke noe som tilsier at forvaltningens vurderinger er uforsvarlige eller bygger på feil prognoser.

Ikke fremlagt bevis som tilsier en annen vurdering i dag.

18 DELKONKLUSJON

Det er ikke grunnlag for å sette forvaltningens vurderinger i over 17 år av de miljømessige konsekvensene til side.

Ingen nye forhold siden Oslo tingretts dom 10. januar 2024.

Usannsynlig med:

- Påvirkning utenfor deponiområdet.
- Alvorlig og/eller irreversibel skade på marine arter.
- Ikke sannsynlig med alvorlige eller irreversible effekter for økosystemet i fjorden som helhet.

Mht. miljøsidene av saken:

Retten må foreta en vurdering av om:

1) Kommer vannforskriften til anvendelse?

- Vil de gjennomgåtte miljøkonsekvenser forringe hele vannforekomsten?
- Er det grunnlag for å hevde dette ut fra kvantitative og kvalitative vurderinger?
- Svea Hovrätts dom 30. oktober 2015.

**KJU
1255/1279/1280**

Forringelsen representativ for vannforekomsten som helhet?

- Guidance document 36.
- Inviterer til en helhetlig vurdering hvor størrelse inngår, men ikke i seg selv er avgjørende.

**KJU 516/537/543/
558/559/560/561**

I denne saken: verken arealbeslaget eller dets konsekvenser er av en slik karakter at fjorden som helhet påvirkes.

Vannforskriften kommer derfor ikke til anvendelse.

2) Hvis ja, hvor stort er det miljømessige tapet?

- Klima- og miljødepartementet veileder av 13. februar 2015.

DS 1249/1255

"Det foreligger i dag ikke en omforent metode for verdsetting av økosystemtjenester og kostnader ved tap av slike, ei heller for verdsetting av miljøulemper, og vurderingen vil derfor i stor grad bero på skjønn."

- Skjønnsmessig vurdering om tap av miljøkvalitet som skal inngå i den ene siden av vektskålen.

3) Sikringsgrunn;

- Er miljøtapet ved deponeringen slik at det foreligger *vesentlig skade eller ulempe*?
- Perspektivet må i denne sammenheng flyttes fra gruvenns levetid til 6-12 måneder.

DEL 5) DEN ANDRE DELEN AV VEKTSKÅLEN: VURDERINGEN AV ALLMENNE INTERESSER (OVERRIDING PUBLIC INTEREST)

Relevans: Rettens overprøving av forvaltningens vurderinger om vannforskriften § 12 kommer til anvendelse.

19 HENSYNENE SOM TILLATELSEN HVILER PÅ

19.1 Begrunnelsen i Tillatelsen

- ERG utleder sine rettigheter i dag fra tillatelsen av 23. juni 2023. (DS 128/129)
- Oppdatert utskrift av utslippstillatelsen 23. juni 2023. (DS 279)
- Suppleres av kongelig resolusjon 23. mai 2025. (DS 298)
- Ratihabisjon av ev. feil ved tidl. vedtak.
- Faktum på avgjørelsestidspunktet – ikke vedtakstidspunktet – håndhevelsessøksmål.

- Hensyn; blant annet:
 - Verdiskapning.
 - Sysselsetting.
 - Fordelingsvirkninger.
 - Mineraler i Norge og Europa.

19.2 Nærmere om økonomiske hensyn og allmennhetens interesser

- EFTA-domstolen avsnitt 41. **DS 79**
- 30 års historie og statens initiativ.
- ERGs prosesskriv 4. oktober 2025 pkt. 3. **DS 3610**
- Åpenbart ikke et tiltak som tjener bare private interesser, men allmennhetens interesser.
- Klart også av vesentlig betydning:
 - (i) På grunn av sammenhengen de inngår i, som er norsk mineralpolitikk gjennom 50 år.
 - og (eller, altså er ikke (i) og (ii) kumulative)
 - (ii) Medvirkende faktor som er sysselsetting, bosetting mv.
- Staten drar allmennhetens interesser. Noen ord om forsyningssikkerhet fra ERG.

20 NÆRMERE OM FORSYNINGSHENSYNET

20.1 Begrunnelsen i Tillatelsen

- Blant annet hensynet til verdiskapning, sysselsetting, fordelingsvirkninger og *tilgang til mineraler i Norge og Europa tilsa.*
- Vurderingen står ved lag. **DS 128/129**
- Tilgang til mineraler i Norge og Europa er utvilsomt vektlagt.

- Supplert på ny i mai 2025. (DS 298 flg.)
- Om behov og forsyningssikkerhet pkt. 2.3. (DS 303)
- Tidligere vurderinger i 2.3.3. (DS 304 flg.)
- Behovet i lys av etterfølgende utvikling i 2.3.4. (DS 306 flg.)

20.2 Adgang til å rette og supplere begrunnelser

Forvaltningen adgang til å revurdere et tidligere vedtak på eget initiativ.

- Graver og Tøssebro, Alminnelig forvaltningsrett (2024) s. 525. (KJU 1482)
- Eckhoff og Smith, Forvaltningsrett (2022), s. 504-505. (KJU 1410 flg.)
- Prop L. 79 (2024-2025) s. 350-351. (KJU 107-109)

20.3 Foregrepet håndhevelsessøksmål

Miljøorganisasjonenes anketilsvar til Høyesterett pkt. 9 om oppdatert vurdering **DS 3784/3785**

- Miljøorganisasjonenes søksmål mot staten er et fastsettelsessøksmål.
 - Reiser spørsmål om, og i hvilken grad domstolene kan vektlegge rettsfakta etter vedtaket.
- Forføyningssaken er imidlertid et **foregrepet håndhevelsessøksmål**.
 - Skoghøy, Tvisteløsning (2022) s. 27. **KJU 1550**

Åpenbar forskjell:

- I forføyningssaken skal retten vektlegge alle etterfølgende begivenheter, herunder kongelig resolusjon 23. mai 2025, rettsfakta omtalt der og etterfølgende faktum frem til forføyningen tas opp til avgjørelse.
- Dagens geopolitiske og sikkerhetspolitiske situasjon er en slik begivenhet og regjeringen har vektlagt dette.

20.4 Dagens sikkerhets- og geopolitiske situasjon – bakteppe

Krigen mellom Russland og Ukraina.

DS 2387 flg.

- Klarer ikke å sanksjonere Russland.
- Finansierer krigen.
- Titan fra Russland.
- Airbus/flyindustrien i Europa.

Kina.

DS 2397 flg.

- Det pågår en handelskrig og Kina har alle kortene.
 - Geopolitikk og sikkerhetspolitikk i sanntid.
- Når skal man handle: i går!
- Global tollkrig og Norges tilknytning til EU.

20.5 Nærmere om regjeringens vurdering av forsyningshensynet i kgl. res. 23. mai 2025

Grundig redegjørelse på s. 6-10: **DS 303/særlig 306 flg.**

- Behovet for tilgang til mineraler økt.
- Dagens sikkerhetspolitiske situasjon.
- Økt samarbeid med andre land.
 - Minerals Security Partnership. (DS 2824)
- Strategisk autonomi.
- Hensynet til forsvarsindustrien.
- Regjeringens Nasjonale sikkerhetsstrategi.
 - Samarbeid med EU.
- Utfordret forsyningssikkerhet av titanmetall.
 - Mangler i Europa.
- Ukraina-krigen.
 - Forstyrrelser i det globale markedet.

- EUs Critical Raw Minerals Act (CRMA) 2024
 - Titanmetall kritisk og strategisk mineral.
- Og at:

"En mangel på aktuell råvareutvinning i EØS-området vil kunne redusere Norge og EUs mulighet for å utvikle en komplett nedstrøms verdikjede med foredlingsindustri basert på titanmineraler. Utvinningen legger derfor et viktig grunnlag for et velfungerende indre marked og for å sikre forsyningssikkerhet i EØS-område"

20.6 Hva er feil med regjeringens redegjørelse?

Ikke stilt vilkår om prosessering av metall i Europa?

- Finnes ikke anlegg i Europa.
- Kan ikke stille slike krav hvis ønske er å sikre Norge og Europa mineraler med privat risikokapital.
- Mineralprosjekter tar mange tiår å utvikle.

Hvordan tenker Norge og Europa?

- Starte med råstoff – foredling følger på – utvikle verdikjeder:
- Eksempler fra Norge:
 - Statens næringsfonds vedtak 2. desember 1998. **DS 2933/2939/2940**
 - Få ut malmen så kommer foredlingen.
- Nærings og handelsdepartementets tilrådning 2. april 2012. (DS 1025)
- Brev fra Nordic Mining 9. oktober 2014. (DS 1106 flg.)
 - Bl.a. fremhevet at prosjektet kan *"gi et viktig bidrag til å forsyne Europa og verden for øvrig med et strategisk viktig mineral"*.
- EU/CRMA/tankegang.
 - Titan strategisk. **JU 2377**
 - Titan kritisk. **JU 2379/2380**

Malm og Rutil er kritisk, ikke bare titanmetall.

- Se Article 3 og 4. **JU 2342-2343**

- Se Chapter 3. (JU 2343)

"Strengthening the Union Raw materials value chain."

Engebø: Mønstergyldig prosjekt.

- i) Extraction/malmuttak.
- ii) Prosessering på Engebø.
- iii) Sendes til Japan.
- iv) Tilbake til Europa/Airbus.
- v) Nests steg i verdikjeden for Nordic Mining er å klatre i verdikjeden med metallurgi.
 - Det har vært planen hele tiden og er det fremdeles → må tas etappevis skissert.

20.7 Om Ilmenitt

Passer ikke til høyverdige produkter.

Passer ikke til flyindustrien og forsvar.

Miljømessig meget store konsekvenser av avfall: det har vært kjent i årtier.

- Statens næringsfonds vedtak 2. desember 1998. **DS 2935**
- Utdrag fra US Geology, februar 2000. (DS 3628)
- Kostnadmessig ikke bærekraftig
- Intet nytt at mineraler er viktig.

21 PÅSTAND

1. Begjæringen om midlertidig forføyning tas ikke til følge.

2. Naturvernforbundet og Natur og Ungdom dømmes – én for alle og alle for én – til å erstatte sakskostnadene til Engebø Rutil and Garnet AS.